

Ujedinjene nacije (www.un.org) osnovane su nakon završetka Drugog svetskog rata, potpisivanjem Povelje Ujedinjenih nacija u San Francisku 1945. godine. Ova globalna međunarodna organizacija danas broji 193 članice.

SFRJ je bila jedan od inicijalnih osnivača ove svetske organizacije Republika Srbija je članica Ujedinjenih nacija 1. novembra 2000.godine i daje kontinuiran doprinos radu i aktivnostima različitih tela i specijalizovanih agencija iz sistema UN.

Prioriteti Republike Srbije tokom aktuelnog 75. zasedanja Generalne skupštine UN su: očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta, značaj i uloga multilateralizma, mir i bezbednost, održivi razvoj, klimatske promene i zaštita životne sredine i promocija i zaštita ljudskih prava.

Očuvanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta – aktivnosti Republike Srbije na ovom planu odraz su nastojanja da se odbrane principi međunarodnog prava, Povelje UN i pravno obavezujuće Rezolucije SB UN 1244 (1999), kojom se garantuje suverenitet i teritorijalni integritet Republike Srbije. Uz konstantno isticanje značaja poštovanja rezolucije SB UN 1244 (1999), uloge UNMIK i ostalog međunarodnog prisustva na KiM, Republika Srbija pridaje veliki značaj sednicama SB UN o radu UNMIK, kako bi međunarodna zajednica u kontinuitetu bila informisana o političkoj i bezbednosnoj situaciji na Kosovu i Metohiji, posebno u pogledu položaja Srba i drugog nealbanskog stanovništva, vladavine prava, ljudskih prava, održivog povratka interno raseljenih lica, kao i zaštite kulturnog i verskog nasleđa.

Značaj i uloga multilateralizma – Republika Srbija snažno podržava multilateralizam i principe sadržane u Povelji UN koji u uslovima novih i sve kompleksnijih izazova dodatno dobijaju na važnosti. Takođe, pružamo aktivnu podršku aktivnostima UN i njenih specijalizovanih agencija u svim prioritetnim oblastima delovanja, uključujući i u kontekstu aktuelne krize izazvane pandemijom COVID-19, imajući u vidu da je ova jedinstvena situacija u kojoj se našao čitav svet pokazala da pojedinačni naponi država nisu dovoljni i da je neophodna globalna solidarnost, saradnja i zajedničko delovanje.

Očuvanje mira i bezbednosti – Republika Srbija pruža kontinuiranu podršku naporima UN na planu promocije i očuvanja mira i bezbednosti i

kroz angažman

predstavnik Republike Srbije u mirovnim operacijama

u misijama UN u Libanu (UNIFIL), DR Kongu (MONUSCO), Kipru (UNFICYP), Centralnoafričkoj Republici (MINUSCA) i na Bliskom istoku (UNTSO). Takođe, kao država koja snažno osuđuje terorizam u svim njegovim oblicima i sve vidove ekstremizma i radikalizma, Republika Srbija je čvrsto opredeljena da doprinese suzbijanju ove pretnje na nacionalnom, regionalnom i globalnom planu. Ulažemo napore za punu implementaciju svih relevantnih rezolucija i konvencija UN i Globalne strategije UN za borbu protiv terorizma, a aktivno učestvujemo i u Globalnoj koaliciji za borbu protiv ID.

Održivi razvoj – Republika Srbija pridaje veliki značaj sprovođenju Agende 2030 i Ciljeva održivog razvoja i preduzima intenzivne aktivnosti na nacionalnom nivou kako bi obezbedila odgovarajuću dinamiku njihove implementacije. Republika Srbija je bila aktivno uključena u proces definisanja Agende, a na zasedanju Političkog foruma na visokom nivou, koji je održan pod pokroviteljstvom ECOSOC, 2019.godine u Njujorku je predstavila i Dobrovoljni nacionalni

izveštaj o implementaciji Ciljeva održivog razvoja (VNR). Republika Srbija smatra da su kontinuirano sprovođenje reformi, evrointegracije, kao i primena Agende 2030 komplementarni i međusobno prožimajući procesi

Klimatske promene i zaštita životne sredine – Republika Srbija je posvećena globalnim naporima u borbi protiv klimatskih promena, zaštiti životne sredine, smanjenju rizika od prirodnih katastrofa i očuvanju biodiverziteta. Zalaže se za finalizaciju dogovora o pravilima, modalitetima i procedurama za operacionalizaciju Pariskog sporazuma o klimatskim promenama, kao i za obezbeđivanje finansijske pomoći za sve zemlje u razvoju za ispunjenje obaveza koje iz istog proističu.

Promocija i zaštita ljudskih prava - Republika Srbija aktivno učestvuje u radu ugovornih tela i mehanizama Ujedinjenih nacija, gde posebnu pažnju posvećuje radu Saveta UN za ljudska prava i njegovim mehanizmima i radu Trećeg komiteta GS UN nadležnog za pitanja ljudskih prava. Takođe, Republika Srbija sarađuje sa Kancelarijom Visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava, kao i sa mehanizmom specijalnih procedura Ujedinjenih nacija u oblasti ljudskih prava. Polazeći od stava da bi unapređenje i zaštita ljudskih prava trebalo da počivaju na principima saradnje i otvorenog dijaloga, Republika Srbija aktivno učestvuje u Univerzalnog periodičnog pregledu – jedinstvenom mehanizmu u okviru Saveta za ljudska prava UN u kojem se razmatra stanje ljudskih prava u svim državama sveta. U januaru 2018. godine predstavljen je treći periodični izveštaj o stanju ljudskih prava u Republici Srbiji u okviru ovog mehanizma. U pripremi je dobrovoljni srednjoročni izveštaj o primeni preporuka iz Univerzalnog periodičnog izveštaja Republike Srbije.

Republika Srbija nastoji da dodatno poveća svoju vidljivost i doprinese radu Organizacije i putem predstavljanja **kandidatura** za različita upravljačka i ekspertska tela u okviru sistema UN.

Rad UN i međunarodnih organizacija iz sistema UN prate Stalne misije R.Srbije u **Njujorku** ([w
www.serbia-un.mfa.gov.rs](http://www.serbia-un.mfa.gov.rs)

),
Ženevi

(
<http://www.un-geneva.mfa.gov.rs>

) i
Beču

(
<http://www.osce-vienna.mfa.gov.rs>

), kao i Stalna delegacija pri

UNESKO u Parizu

(
<http://www.unesco-paris.mfa.gov.rs>

). Rad specijalizovanih agencije UN, fondova i programa koji se nalaze van ovih centara (London, Rim, Najrobi i dr.) na stalnoj osnovi prate diplomatsko-konzularna predstavništva Srbije u tim gradovima.

Srbija i UNESKO

Unesko (<https://en.unesco.org/>), specijalizovana agencija UN za obrazovanje, nauku i kulturu osnovana je 1945. godine. s ciljem da se ostvari intelektualna i moralna solidarnost čovečanstva, kao sredstvo za izgradnju trajnog mira. Unesko, u istoriji dugoj 75 godina, pomaže razvoj i dostupnost kvalitetnog obrazovanja za sve, povezuje naučnu i intelektualnu saradnju, štiti kulturno nasleđe i podstiče interkulturalno razumevanje, brine o zaštiti slobode izražavanja, ali i o zaštiti i očuvanju životne sredine i ističe humane vrednosti sveta u kome živimo. Unesko se zalaže za primenu politika koje doprinose održivom socijalnom, ekološkom i ekonomskom razvoju.

Republika Srbija je članica Uneska od 20. decembra 2000. godine. SFRJ je bila deo pionirskog rada Organizacije kao članica od 31. marta 1950. godine, kada je osnovala i svoju prvu nacionalnu komisiju za Unesko. Republika Srbija aktivno učestvuje u radu Organizacije, privržena je principima pluralizma, depolitizacije, kulturne raznolikosti, tolerancije i dijaloga, što kontinuirano pokazuje svojim delovanjem u Izvršnom savetu Uneska, čiji je aktuelni član, u mandatu 2019-2023, i kao član užeg tela, Biroa Izvršnog saveta.

Komisija Republike Srbije za saradnju sa Uneskom, kao savetodavno telo Vlade za oblasti u nadležnosti Uneska, čije osnivanje je predviđeno Ustavom Uneska, obrazovana je 2007. godine, a od 2015. godine je na njenom čelu predsednik prof. dr Goran Milašinović.

Republika Srbija podržava globalne prioritete i programske aktivnosti u glavnim oblastima u nadležnosti Uneska – obrazovanja, nauke, kulture, informacija i komunikacija, koje su povezane i sa temama na agendi UN, poput održivog razvoja i sprovođenja Agende UN o održivom razvoju do 2030. godine Republika Srbija je potpisnica gotovo svih relevantnih konvencija čiji je depozitar Unesko, i, uz diverzifikovani pristup u saradnji, učestvuje u radu brojnih inicijativa, međunarodnih i međuvladinih programa, kao što su Međuvladin hidrološki program – IHP, Program „Čovek i biosfera” – MAB, Program „Upravljanje društvenim promenama – MOST ”, Međunarodni program za geonauke i geoparkove, Međunarodni program osnovnih nauka, Međunarodni program za razvoj komunikacija (IPDC), „Informacije za sve” (IFAP), i drugi.

Generalna direktorka Uneska, Odri Azule, posetila je Republiku Srbiju 12-13. septembra 2019. godine, povodom Međunarodnog savetodavnog sastanka u oblasti medijske i informacione pismenosti u Beogradu, koji su zajednički organizovale relevantne institucije Srbije i Uneska.

Od posebne važnosti za Republiku Srbiju je zaštita ukupne srpske kulturne baštine na Kosovu i Metohiji, na čijoj teritoriji se nalazi 458 nepokretnih kulturnih dobara, od čega je 61 dobro od izuzetnog značaja za Srbiju. Na Kosovu i Metohiji nalazi se 1.300 crkava i manastira, koji čine kulturno nasleđe srpskog naroda prvog reda. Ono što ove spomenike kulture razlikuje od drugih, jeste da su živi, tj. u njima se održavaju službe, imaju svoje vlasnike i svoje duhovnike i u tome leži kompleksnost njihove zaštite. Srbija se u Unesku zalaže za sprečavanje sve češćih pokušaja prekrajanja istorije i preuzimanja kulturne baštine motivisane političkim razlozima i težnjama. Posle pogroma 2004. godine, prva Donatorska konferencija za porušene i oštećene spomenike na Kosovu i Metohiji je bila organizovana pod okriljem Uneska (2005). U obnovi spomenika učestvovali su i Savet Evrope, Evropska unija i druge međunarodne organizacije,

prema posebnom programu koji je predložio Unesko. Shodno Konvenciji o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine koju je potpisala, Srbija se obavezala da se stara o svetskoj baštini na svojoj teritoriji, među kojima su i četiri spomenika na Kosovu i Metohiji, koji su 2006. godine upisani na Listu svetske baštine u opasnosti.

Uvažavajući plemenitu misiju Uneska, Republika Srbija će nastaviti da se zalaže protiv politizacije i izazivanja novih podela unutar samog Uneska. Na 38. zasedanju Generalne konferencije Uneska 2015. godine nije usvojen nacrt rezolucije o prijemu tzv. Kosova u članstvo Organizacije. To je bio prvi put u istoriji Uneska da zahtev za prijem bude odbijen, ali i prvi put da je razmatran predlog da deo teritorije jedne države članice, koji je pod upravom UN, bude primljen u punopravno članstvo Uneska.

Dobra i elementi R. Srbije pod zaštitom Uneska

- Na **Listi svetske baštine Uneska**, listi najvrednijih dobara svetskog kulturnog i prirodnog nasleđa, nalaze se: „Stari Ras i Sopoćani” (1979), „Manastir Studenica” (1986), „Gamzigrad-Romulijana” (2007) i „Srednjovekovni nadgrobni spomenici stećci”, koje je upisano zajedno sa Bosnom i Hercegovinom, Crnom Gorom i Hrvatskom 2016. godine. Srbija je u januaru 2020, zajedno sa grupom zemalja Evrope, potpisala nominaciju „Drevne i netaknute bukove šume Karpata i drugih regiona Evrope”, koja se nalazi u fazi evaluacije. U pripremi su nominacije.
- „**Srednjovekovni spomenici na Kosovu (Srbija)**” - Dečani (2004), Pečka Patrijaršija, manastir Gračanica i crkva Bogorodice Ljeviške (2006), nalaze se od 2006. godine na Uneskovoju Listi svetske baštine u opasnosti. Tokom 2020. godine Republika Srbija se, u više navrata, obraćala generalnoj direktorki Uneska O. Azule u vezi sa radovima na međunarodnom magistralnom putu Dečani – Plav pored manastira Dečani.
- Na **Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasleđa čovečanstva** upisana su tri elementa „Slava” (2014), „Kolo” (2017), „Pevanje uz gusle” (2018) i „Zlakusko lončarstvo” (2020).
- Na **Listu Pamćenje sveta (Memory of the World)**, posvećenoj zaštiti dokumentarne baštine, upisani su Arhiv Nikole Tesle (2004), Miroslavljevo jevanđelje (2005) i Telegram – ultimatum Austrougarske Srbiji o objavi Prvog svetskog rata (2015).
- Na **Listu rezervata biosfere (MAB - Man and Biosphere)** upisani su rezervat biosfere „Golija-Studenica” (2002) i „Bačko Podunavlje” (2017).
- U **registar Uneskovih globalnih geoparkova** je upisan geopark Djerdap (2020).
- Grad Vranje je u oktobru 2019. godine izabran za člana **Uneskove Mreže kreativnih gradova** u oblasti muzike.
- U Srbiji postoje **dva centra kategorije 2 pod pokroviteljstvom Uneska**: Centar za održivo upravljanje vodama i prilagođavanje klimatskim promenama (WSDAC) pri Institutu „Jaroslav

Černi" (2013) i Međunarodni centar za istraživanje i obuku u oblasti urbanog odvodnjavanja (IRCTUD) na Građevinskom fakultetu u Beogradu (1989).

- U okviru **programa Unesko katedri i UNITWIN mreže** u Srbiji deluju tri katedre, po jedna na Univerzitetu umetnosti u Beogradu (iz oblasti interkulturalizma, menadžmenta u kulturi i medijacije), Univerzitetu u Novom Sadu (preduzetništvo) i Građevinskom fakultetu Univerziteta u Beogradu (istraživanje voda).